

Gent, 6 januari 2014

*Aan de dekens, pastoors, diakens en parochieassistenten,
aan de gemandateerde gebedsleiders voor de uitvaart,
aan al wie vanuit de Kerk in het bisdom Gent betrokken is bij uitvaart en rouwzorg*

Beste,

In een intussen erg divers landschap van uitvaart- en rouwzorg, wil de Kerk een aanbod doen dat vertrekt vanuit de hoopvolle aanwezigheid van Jezus Christus in de dood en bij verlies. Met dit schrijven willen we plaats en vorm van dit aanbod verder verduidelijken en u enkele suggesties formuleren om hierover te communiceren. We willen u alvast danken voor uw inzet om dit kostbare aanbod vanuit de Kerk mee mogelijk te maken.

1. Kerkelijke uitvaart in de parochiekerk

De uitvaartliturgie vormt de laatste etappe op een weg die de Kerk gaat met een gedoopte. Die weg loopt letterlijk tot bij zijn of haar laatste rustplaats. Dat betekent niet dat de Kerk erna niet meer zou omzien naar wie achterblijft. De weg van zorgzame nabijheid is hopelijk niet afgelopen. Maar dat het afscheid van een christen een kerkelijke weg is, de zaak van de gemeenschap rond Jezus, is een echt getuigenis en dat wordt het in de toekomst ongetwijfeld nog veel meer.

Het is dan ook van het grootste belang dat de uitvaart gevierd wordt op de plaats waar christenen samenkomen om te bidden en op zondag eucharistie te vieren. De parochiekerk gebruiken voor de uitvaart drukt uit dat deze mens een gedoopte was en dus iemand die hoort bij de gemeenschap rond Jezus. In de parochiekerk vieren, niet alleen omwille van de plaats, maar ook -als het enigszins kan- met mensen uit die parochie, biedt echte kansen tot verkondiging.

De Vlaamse bisschoppen hebben in een beleidsnota uit februari 2013 dan ook de wens uitgedrukt dat er vanaf januari 2015 niet langer 'christelijke uitvaartplechtigheden' zouden plaatshebben in het crematorium (dus ook niet in het funerarium). De uitvaartondernemers van het bisdom Gent zijn daar sinds kort van op de hoogte, alsook de mensen die met een mandaat van de bisschop in de crematoria betrokken zijn.

2. Afscheidsgebed in het crematorium

Voortaan wordt vanuit de Kerk enkel een kort afscheidsgesbed voorzien in de crematoria. Het gaat om een laatste gesbed bij het stoffelijk overschot van een overledene, vergelijkbaar met wat op het kerkhof gebeurt, meer bepaald aan het graf. Dit korte gesbed kan geleid worden door een priester, diaken, of een andere christen, daartoe gezonden door de Kerk.

Dit korte afscheidsgesbed wil de uitvaartliturgie in de parochiekerk niet vervangen, noch de profane plechtigheid in het crematorium. Zelfs als er geen plechtigheid aan voorafging, is dit gesbed niet bedoeld als vervangend. Families die voor het afscheidsgesbed in het crematorium kiezen, worden via de uitvaartondernemer in contact gebracht met het crematorium en met degene die er namens de bisschop het korte gesbed zal leiden.

Het spreekt voor zich dat een afscheidsgesbed eigenlijk maar zin heeft als er nog 'iemand' is om afscheid van te nemen. Het is het lichaam van de dierbare overledene dat bij uitstek oproept wie hij of zij was. We willen er dus naar streven, overigens net als bij de uitvaartliturgie in de parochiekerk, om deze korte samenkomst te houden vóór de crematie heeft plaats gevonden.

Wie graag meer verneemt over de eigenheid van dit afscheidsgesbed of er een model van wil zien, vindt in de bijlage de nodige toelichting.

3. Uitvaartliturgie in een woord- en gebedsdienst of in een eucharistieviering?

De uitvaartliturgie kan, na een gesprek tussen de familie en de parochie, de vorm aannemen van een verzorgde woord- en gebedsdienst of van een eucharistieviering. Het is belangrijk om beide vormen voor te stellen.

- De uitvaart enkel binnen de eucharistie voorzien, is immers voorbijgaan aan de feitelijke situatie van de meeste mensen: die van vervreemding van de Kerk. Terwijl de uitvaartliturgie in een eucharistieviering toch enige vertrouwdheid vraagt.
- De uitvaart principieel koppelen aan een gebedsdienst, terwijl er eucharistie zou kunnen gevierd worden, is daarentegen een pijnlijke zaak voor families waarvan de overledene van de eucharistie geleefd heeft. De eucharistie weigeren is ook pijnlijk wanneer het geloof sterk leeft bij familie of vrienden.

We willen in de parochies van het bisdom Gent consequent de twee mogelijkheden aanbieden als twee valabele opties: op papier, maar nog veel meer in de feiten. Ondervinding leert dat het belangrijk is de twee valabele opties voldoende toe te lichten:

- We moeten verduidelijken dat de woord- en gebedsdienst geen ‘mindere mis’ is die enkel gevierd wordt omdat er geen priester zou zijn. Er wordt in zo’n dienst uit de Schrift gelezen, er wordt gebeden en gezongen. De woorden en gebaren van de eigenlijke afscheidsliturgie zijn dezelfde. Maar omdat er dus geen eucharistie gevierd wordt (er is evenmin een uitreiking van de communie), kan iemand anders dan de priester de dienst leiden. Daartoe zijn in ons bisdom twee jaar terug twintig vrijwillige gebedsleiders opgeleid en gemandateerd die nu in verschillende dekenaten ‘wachten’ op werk. Vooral wanneer de overledene en de familie niet meer vertrouwd zijn met de eucharistie, maar toch beroep doen op de Kerk, is dit een goed alternatief.
- Het sterkste signaal wordt daar gegeven waar priesters zelf een woord- en gebedsdienst voorgaan wanneer dit pastoraal gezien de beste optie is. Op plaatsen in ons bisdom waar dit al enkele jaren zo gebeurt, trekt men snel de juiste conclusie: de woord- en gebedsdienst kan geen minderwaardige alternatief zijn, want de pastoor (‘die als priester toch de mis zou kunnen doen’) gaat voor in de woord- en gebedsdienst. Hijzelf ziet het als een kans om op een gepaste manier te getuigen van het geloof!

4. Hoe communiceren?

Hoe dit alles op korte termijn zo goed mogelijk bekend maken en proberen ingang doen vinden? Omtrent de plaats van de uitvaartliturgie (in de parochiekerk, niet in het crematorium of funerarium) zijn de uitvaartondernemers met een interne brief op de hoogte gebracht. Deze brief vindt u in de bijlage. Zij ontvingen ook de digitale versie van de kaart waarvan verder sprake.

De uitvaartondernemers komen in de feiten vaak als eerste bij de familie terecht. Opdat zij op de juiste manier zouden informeren over plaats en vorm van de uitvaartliturgie, wordt door de lokale deken of pastoor best een vergadering met hen belegd. Al dient gezegd dat zich hier werkelijk een dekenale aanpak opdringt. Maar eerst moet ter plaatse natuurlijk het dubbele aanbod (afscheidsliturgie in de gebedsdienst of in de eucharistie) gerealiseerd kunnen worden.

Er werd een kaart ontworpen en gedrukt die via de dekenaten verspreid zal worden. De bedoeling van die kaart is om op een eenvoudige manier aan een breed publiek te verduidelijken wat de kerkelijke uitvaart en rouwzorg bedoelen. We rekenen op u om deze kaarten verder te verspreiden. Zo zouden alvast de lokale uitvaartondernemers best een flink aantal van deze kaarten krijgen. Extra kaarten kan u bestellen via secretariaat.bisdom.gent@kerknet.be

Zoals u kan vaststellen in de bijlage is één van de zijden nagenoeg blanco. Daarop komen de contactgegevens van het (de) aanspreekpunt(en) in dekenaat of parochie met naam, telefoonnummer en e-mail. Ze kunnen er met een vooraf geprinte papierklever op aangebracht worden.

Het zou goed zijn om op een zondag aan het einde van de eucharistieviering een en ander mondeling toe te lichten aan de kerkgangers, liefst met een korte positieve motivatie.

Ook op de diocesane bladzijde van Kerk en Leven komt een toelichting, maar het is zeker niet overdreven om iets in de lokale editie te hernemen, met de specifieke gegevens voor deze of gene parochie erbij.

Van harte dank voor al uw goede zorgen,

+ Luc Van Looy